ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

Prof. Dr. MEHMET ÖCAL OĞUZ
Edebiyat Fakültesi
Türk Halk Bilimi Bölümü
Bölüm Başkanı

G.I. Ishkalova'nın 8d02205 - Arkeoloji ve Etnoloji uzmanlık alanında Felsefe Doktoru (PhD) derecesi için "Kazak halkının geleneksel avcılığı: tarihsel ve etnolojik çalışmak (XVIII - XX yüzyılın başları)" başlıklı tezinin gözden geçirilmesi

Doktora öğrencisi Ishkalova G. I. tez çalışmasında XVIII. yüzyıldan XX. yüzyılın başlarına kadar olan dönemde Kazak halkının geleneksel avcılığını tarihi ve etnolojik bağlamda kapsamlı bir şekilde ele almıştır. Araştırma, avcılığın tarihini, tipolojisini, türlerini, yaşamdaki yerini, avcılıkla ilgili yolları, özellikleri, gelenekleri ve inançları, folklordaki yerini kapsamıştır. Konu oldukça günceldir. Sonuçta, avcılık insanlığın oluşumundan bu yana en eski insani ekonomik faaliyet türü olmuştur. Gelişimi sırasında olabildiğince gelişmiş ve değişmiştir. Kazak halkının avcılığı da göçebe koşullarda kendine özgü bir şekilde gelişmiş, ekonomik yaşamda bir yer edinmiş ve günlük yaşamda önemli olmuştur. Sıkı göçebe yaşam koşullarında, özgünlüğü ile dikkat çeken eski ekonomik ve avcılık yaşamını korumayı başardılar. Bununla birlikte, siyasi ve ekonomik koşullar nedeniyle çeşitli tarihsel dönemlerde Kazak avcılığı değişikliklere uğramış ve hatta geleneksellığini yok etmiştir. Somut olmayan bir kültürel miras olarak modernleşme sorununun gündeme geldiği günümüzde, konunun önemi daha da artmıştır. Bu anlamda, araştırmacı güncel bir konuya ışık tutmuştur.

Konuyla ilgili araştırma düzeyi, olgusal arka plan ve avcılığın tarihi ilk bölümde özetlenmiştir. Konuyla ilgili literatürün tarihyazımsal bir analizi yapılmış, yayınlanmamış arşiv belgeleri ve kurgu eserlerden yararlanılmıştır. Ana bölüm, Kazak avcılığının tipolojisini, yöntemlerini, ekipmanlarını ve günlük yaşamdaki yerini belirlemektedir. Avcılığın amacı ve anlamı, avcıların sayısına ve Kazak yaşamındaki önemine göre ustaca açıklanmıştır.

Geleneksel avcılığı inceleyen araştırmacı, şimdi mesleği inceliyor ve yeniden canlanmasının nedenleri hakkında sonuçlar çıkarıyor. Bir yandan avcılık veya av hayvanı yetiştiriciliği, hayvan kaynakları yönetiminin en etkili yöntemlerinden biri iken, diğer yandan Kazak halkının bir değeri olarak kavramsallaştırılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde 31.01.2022-17.03.2022 tarihleri arasında doktora öğrencisi olarak Avrupa standartlarına göre

tez yazma metodolojisini tanımak ve danışmak amacıyla Türkiye Eğitim Fakültesi'nde bilimsel staj yapmıştır. Ayrıca Kazakistan'da Almatı, Aktöbe, Jambıl, Doğu Kazakistan, Türkistan ve Zhetysu vilayetlerinde etnografik keşif gezilerinde bulunmuştur. Doktora öğrencisi Ishkalolva G. I. araştırma çalışmaları sırasında sorumluluk sahibi, meraklı ve yenilikçi bir uzman olduğunu gösterdi. Belki de bu nedenle, bu çalışmayı yazarken "XIX. yüzyılın sonları - XX. yüzyılın başlarında Kazakistan'ın av toprakları "nın interaktif bir haritasını yaptı, "Kral-Kaplan" adlı bilimsel ve eğitici bir video hazırladı ve "XIX. yüzyılın sonları - XX. yüzyılın başlarında Kazakistan'ın av toprakları "nın bir haritasını yaptı ve telif hakkı ile korunan nesnelerin Devlet Hakları Siciline katkıda bulunarak RK tanıtım sertifikası aldı.

Bir bütün olarak, araştırmacının araştırma çalışmalarını yürütme çabalarını dikkate alarak, Ishkalova Gulbanu Ismagulovna'nın tüm gereklilikleri çok sorumlu bir şekilde yerine getirdiğini ve önemli bir tez çalışması hazırladığını düşünüyorum. Diğer ülkelerle yapılan karşılaştırmalar çalışmayı güçlendirmiştir. Amaç ve hedeflerini tamamen yerine getirmiş ve 7 bilimsel makale ile kanıtlanmıştır.

Gulbanu Ishkalova'nın "Kazak halkının geleneksel avcılığı: tarihi ve etnolojik çalışmak (XVIII - XX yüzyılın başı)" konulu tez çalışmasını takdir ederek, doktora tezinin doktora tezi için tüm gereklilikleri karşıladığını düşünüyorum ve "8d02205 - Arkeoloji ve etnoloji" uzmanlık alanında Felsefe Doktoru (Doktora) derecesini almak için savunmaya gönderilmesini tavsiye ediyorum.

Yabancı danışman
Prof. Dr. MEHMET ÖCALOĞUZ

Prof.Dr.[illegible]
Türk Halk Bilimi Bölümü Başkanı

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

Prof. Dr. MEHMET ÖCAL OĞUZ
Edebiyat Fakültesi
Türk Halk Bilimi Bölümü
Bölüm Başkanı

«8D02205 – Археология және этнология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін Г.И. Ишкалованың «Қазақ халқының дәстүрлі аңшылығы: тарихи-этнологиялық зерттеу (XVIII ғасыр – XX ғасырдың басы)» атты тақырыпта дайындаған диссертациясына пікір

Докторант Г.И. Ишкалова диссертациялық зерттеу жұмысында XVIII ғасыр – XX ғасырдың бас кезіндегі қазақ халқының дәстүрлі аңшылығын тарихи-этнологиялық тұрғыда кешенді түрде қарастырған. Зерттеу барысында аңшылық тарихы, қазақ аңшылығының типологиясы, түрлері, тұрмыс-тіршілігіндегі орны, тәсілдері, өзіндік ерекшеліктері, аңшылыққа қатысты салт-дәстүрлері мен наным-сенімдері, фольклорда орын алуы назарда болған. Тақырып өте өзекті және маңызды. Өйткені, аңшылық адамзат қалыптасқан күннен бастап адамның шаруашылық қызметінің ең ежелгі түрі болды. Ол өзінің даму барысында барынша дамып, өзгеріске ұшырады. Қазақ халқының аңшылығы да көшпелі жағдайда өз ерекшеліктерімен дамып, шаруашылық өмірде орын алып, тұрмыс-тіршілігінде маңызды болды. Қатаң көшпелі өмір жағдайында олар өзіндік ерекшеліктермен көне шаруашылық – аңшылықты сақтап қала алды. Дегенмен, әртүрлі тарихи кезеңдерде саяси-экономикалық жағдайларға байланысты қазақ аңшылығы өзгеріске ұшырап, тіпті дәстүрлілігін жойып алды. Қазіргі күні материалдық емес мәдени мұра ретінде жаңғырту мәселесі туындаған кезде тақырыптың маңыздылығы арта түсті. Осы тұрғыдан алғанда, зерттеуші өзекті мәселені қамтыған.

Тақырыптың зерттелу деңгейі, деректік қоры және аңшылықтың тарихы бірінші тарауда мазмұндалған. Тақырып бойынша әдебиеттерге тарихнамалық талдау жасалып, жарияланбаған архив құжаттары мен көркемсурет туындылары пайдаланылған. Негізгі тарауда қазақ аңшылығының типологиясы, әдіс-тәсілдері, құрал-жабдықтары, тұрмыс-тіршіліктегі орны айқындалған. Аңға қатысушылардың санына қарай жіктеліп, қазақ өміріндегі маңызына қарай аңшылықтың мақсаты мен маңызы шебер негізделген.

Зерттеуші дәстүрлі аңшылықты зерттей келе, қазіргі күні осы кәсіппен айналысып, оны жаңғырту себептерін қорытынды да тоқталып өткен. Бір жағынан, аңшылық немесе аңшылық шаруашылықтар жануарлар ресурстарын басқаруда ең тиімді әдістердің бірі болса, екінші жағынан, ол қазақ халқының құндылығы ретінде тұжырымдалады.

Докторант 31.01.2022-17.03.2022 жж. аралығында Түркия Республикасының Анкара қаласында орналасқан Анкара Хаджи Байрам Вели университетінің Әдебиет факультеті Түрік халық білімі бөлімінде өзімнің жетекшілігіммен еуропа стандарттарына сай диссертация жазу әдісімен танысу және консультация алу мақсатындағы ғылыми іс-тәжірибесінен өтті. Одан басқа Қазақстанда Алматы, Ақтөбе, Жамбыл, Шығыс Қазақстан, Түркістан және Жетісу облыстарында этнографиялық экспедицияға барды. Зерттеу жұмысын жүргізу барысында докторант Г.И. Ишкалолва өзін жауапкершілікті, ізденімпаз, жаңашыл маман ретінде байқатты. Сондықтан да болар, жұмысты жазуда «XIX ғасырдың аяғы – XX ғасырдың басындағы Қазақстанның аңшылық алқаптары» атты интербелсенді карта құрастырды, «Патша – жолбарыс» атты ғылыми-танымдық бейнематериал дайындады және «XIX ғасырдың аяғы – XX ғасырдың басындағы Қазақстанның аңшылық алқаптары» атты карта құрастырып, ҚР авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізілімге мәліметтерді енгізу туралы куәлік алды.

Жалпы, зерттеушінің ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізудегі талпынысын ескере отырып, Ишкалова Гульбану Исмагуловна барлық талаптарды асқан жауапекршілікпен орындап, мазмұнды дсиссертациялық жұмыс дайындады деп санаймын. Басқа халықтармен салыстыра қарауы жұмысты күшейтедң. Алдыға қойған мақсаты мен міндеттерін толық орындады және ол 7 ғылыми мақаласында негізделді.

Ишкалова Гульбанудың «Қазақ халқының дәстүрлі аңшылығы: тарихи-этнологиялық зерттеу (XVIII – XX ғасырдың басы)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысын жоғары бағалай отырып, оның PhD докторлық диссертацияларға қойылатын барлық талаптарға жауап береді деп есептеймін және «8D02205 – Археология және этнология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қорғауға жіберуге ұсынамын.

Prof. Dr. MEHMET ÖCAL

Yabancı danışman
OĞUZ